

Rešerše článku Neklade nám to: učitelé a rodiče žáků prvního stupně základních škol a jejich problémové vztahy

Pulišová, K. (2016). Neklade nám to: Učitelé a rodiče žáků prvního stupně základních škol a jejich problémové vztahy. *Studia paedagogica*, 21(3), 168–181. <https://doi.org/10.5817/SP2016-3-9>

1. Výzkumná otázka: Jaké jsou vztahy učitelů a rodičů jejich žáků, které jejich aktéři popisují jako problémové?

2. cíl výzkumu: Přispět k poznání specifických podob vztahů mezi rodinou a školou, které jsou učiteli vnímány jako problémové. Autorka se proto zaměřuje na zjištění toho, proč se některé vztahy mezi učiteli a rodiči stávají problematickými, a na charakteristiky rodičů, jež učitelé v takových případech označují za konfliktní.

3. Metody sběru dat: Autorka zvolila kvalitativní výzkumný přístup a využila polostrukturované individuální rozhovory s učitelkami a rodiči. Rozhovory byly analyzovány pomocí otevřeného kódování – z výpovědí byly vyčleňovány významové jednotky, které byly seskupovány do kódů a následně do širších tematických kategorií. Analýza se inspirovala přístupem zakotvené teorie, avšak nešla cestou její plné aplikace.

4. Respondenti:

Výzkumu se zúčastnily dvě učitelky (zároveň ředitelky malotřídních škol) a dvě matky jejich žáků 2. – 5. ročníku.

Rodiče byli vybráni na základě označení učitelek jako ti, se kterými vnímají svůj vztah jako problémový. Výzkum probíhal ve venkovském prostředí Jihomoravského kraje, kde je vyšší pravděpodobnost osobního kontaktu mezi učiteli a rodiči i mimo školní kontext, což může vztahy ovlivnit specifickým způsobem.

5. Hlavní nálezy

Analýza rozhovorů ukázala, že učitelé identifikují problémové rodičovské vztahy především podle míry rodičovské angažovanosti. Rodiče rozlišují na pasivní a aktivní – nespokojené.

Pasivní rodiče se o školu příliš nezajímají, nechodí na školní akce a nekomunikují. Učitelé je vnímají jako nezúčastněné nebo „špatné“ rodiče, což samo o sobě vyvolává napětí ve vztahu. Absence kontaktu je pro pedagogy zdrojem frustrace.

Aktivní – nespokojení rodiče se do vztahu výrazně zapojují, ale zároveň kritizují školní přístupy. Jejich nespokojenost se může projevovat hlasitou formou (např. stížnosti, požadavky), nebo tichou formou, kdy výhrady neventilují a rozhodnou se například pro přestup dítěte.

Za zvlášť náročné označují učitelé právě tichou nespokojenost, protože na ni nelze včas reagovat.

Vnímají ji jako ohrožení své profesní role a důvěryhodnosti školy, někdy i jako osobní selhání.

Významným přínosem studie je rovněž popis vývoje vztahu – od počáteční snahy o řešení nespokojenosti přechází komunikace často k rezignaci nebo úplnému přerušení kontaktu ze strany rodiče. Tyto situace jsou pro učitele psychicky náročné a zanechávají v nich pocit nejistoty.